

Өңімені алдымен алды-мен буллингті жасайтын, яғни агрессор балалардан бастайық. Білеміз, әр сыныпта әлешуақ, мінезі шарт оқушылар болады. Олар бірде қатарластарын кемсітіп, мұқатса, енді бірде күш қолдану арқылы психологиялық қысым көрсетуге үйір. Көбіне

Алайда бір баланың зияны бірнеше оқушыға тиуі ықтимал. Тек жәбірленуші ғана емес бақылаушы балалар да психологиялық қысым сезінеді. Оған қоса қоғамдағы тәрбиенің бөлігіне айналған «өзің тиіспе, тиіскенді аяма!» деген ұстаным да отқа май қуйғандай қуяғаны белгілі. Өзілдеген қатарластарына

бала сабаққа назар аудармайды. Осының бәрін бақыласақ, қай оқушының қандай кемсітуге ұшырағанын анықтауға болады, — дейді ұстаз А.Жолшараяева. Екінішісі сол, буллингтің зардабы тек психологиялық қысым емес, трагедияға да жалғасуы мүмкін. Мәселен, Денсаулық сақтау министрлігі мен ЮНИСЕФ-тің мәліметі бойынша

Аталған сауал әрбір ата-ананың көңіліне алаң уялатары анық. Ал әлеуметтік желі мен БАҚ-тан мектеп оқушыларының буллинг құрбаны болғанын естіген сәтте күдік ұлғайып, баласының мінез-құлқы мен жүріс-тұрысына назар аудару тәсілін жасырын емес. Себебі әлімжеттік құрбаны болған балалардың басым дені ішкі күйзелісті сыртқа шығара бермейді, оқиғаман бөлісуді құптамайды. Демек, мәселенің мәнін уғу ата-ана мен ұстаз жауапкершілігінде болмақ.

жүгінетіндердің көбі де қыз балалар екен. Жай-жапсарын аңғара келсе оқушының шағымдануының тәркіні отбасындағы жағдай, ата-ана мен қарым-қатынас келеңсіздігі болып шығатын көрінеді.

МЕКТЕПТЕ ӘЛІМЖЕТТІК БАР МА?

мұндай келеңсіздікке бастауыш немесе орта сынып оқушылары жиі тап болатынын да байқауға болады.

Бұл орайда психологтар агрессорлық әрекет үш түрлі баланың бойына тән деген қорытындыға келген. Алғашқысы — бұзақылар. Олар жетекші болуға ұмтылып, түрлі себеппен қатарластарына тиісуге ұмтылады. Кейінгісі — бақылаушылар. Мұндай санаттағы оқушы жанжалдан алыс болғанымен, буллингті қолдайды. Соңғысы — жәбірленуші.

Қызығы сол, «бұзақы» санатындағы балалардың көбі тұрмыстық зорлық-зомбылыққа ұшыраған оқушылар екен. Үйінде ата-анасы, тұстары баланы ұрса, ол мектепте қатарластарына күш көрсету арқылы ашуын шығаруға, өлім көрсетуге тырысады. Мұндай балаға міндетті түрде психологиялық көмек көрсетулі шарт. Қазақы тәрбиеде бұзықтықты әр балаға тән мінез санайтын таптаурынның салдарынан көп ата-ана бұл жағдайға мән бермейтіні жалған емес.

қатқыл жауап, жұдырық ала жүгіру — осы тәрбиенің салдарының бірі. Өзіл мен кемсітуді ажырата білмеген оқушы бұл әрекеті үшін ата-анадан ескерту алмайтын сезеді. Содан болар әрбір агрессиясына жауабы да дайын. Ата-анасы сұрай қалса «өзі тиістіге» басып, қателікті мойындаудан қашады. Сондықтан, балаға дұрыс тәрбие беру, күш қолдану соңғы шешім екенін түсіндіру маңызды секілді.

Жалпы, баланың буллингке ұшырағанын қалай білуге болады? Аталған сауалды кәсіби психологтан емес, тәжірибелі ұстаздан тыңдаған нанымдырақ шығар. — Зәбір көрген оқушына аңғару оңай. Алғашқыда оқушы сабаққа келгісі келмей, тұйықтала түседі. Бұл — қалыпты құбылыс. Себебі қатарластары тарапынан кемсіту мен қорлауға ұшыраған оқушының ол ортаға барғысы жоқ. Сабаққа ынтасы қашып, ортамен араласуы сирей түседі. Олай дейтініміз, ой және физикалық еркіндікті сезінбеген

Қазақстанда 2021 жылдың 9 айында балалар мен жасөспірімдер арасында 137 суицид тіркелген. Оқушылардың 63 пайызы — зорлық-зомбылық пен алалаудың кугері, 44 пайызы — зорлық-зомбылық пен алалауға ұшыраған, ал 24 пайызы басқа балаларға зәбір көрсеткендер. Ай сайын 11-15 жастағы әр бесінші жасөспірім буллинг құрбаны не қатысушысы болады. Олардың басым көпшілігі — әр балалар.

Егер буллингті әр балалар арасында ғана болатын жағдай десек, қателік саналары анық. Әлімжеттік, кемсіту жағдайы қыз балалар арасында да аз емес. Ұлдар арасында көшбасшылыққа тартыс болса, қыздар арасында көреалмаушылық салдарынан орын алады. Киім кию, әшекей бұйымдар тағу басталастықты қоздырып, икілжінге себеп болады. Одан бөлек, буллинг бойынша психолог көмегіне

АЛДЫН АЛУ ЖОЛЫ — САҚТЫҚТА

— Негізгі оқушыларға құқық қорғауға қатысты қосымша сабақ өтсе деймін. Өйткені, әлімжеттікке ұшыраған бала не істерін білмей, абдырап қалады. Бұл буллинг пе, әлде қарапайым бір реттік жағдай ма, бағамдай білмейді. Ал оқиғаны сараптай білсе, мұндай келеңсіздік азаяры анық, — дейді мектеп оқушысы Шығын Қамалбек. Гасында алдын алу жолы сақтық шарасы арқылы жүргізілімек. Мысалы, баламен күнделікті сөйлесу, жеке өмір,

оқу жайлы сұрау арқылы хабар алу жағдайды дер кезінде түзеуге сеп болады. Сондай-ақ өңіме барысында балаға сенетінін, буллинг құрбаны болу оның кінасі емесін түсіндіру аса маңызды. Мұндай қадамдар қателіктің жолын кеудің бірден-бір әдісі саналады.

Үкімет тарапынан да аталған мәселеге мән берілуде. Мысалы, Оқу-ағарту министрлігінің «Жайлы мектеп» ұлттық жобасының бір тәрмағы да буллингке қарсы тұруға бағытталған. Бұл туралы министрдің өзі мәлімдеген еді: «Бұл жоба жай мектеп салудан өзгеше жоба. Мәселен, елордада жанаша бір мектеп салынып еді, барлық тұрғындары балаларын сол мектепке беруге ұмтылды. Өйткені, ол мектепте балаларға қолайлы жағдай жасалған. Онда робототехника, физика, химия мектебі де бар. Қандай заманауи құрылыстар керек — соның бәрімен жабдықталған. Осындай мектептерді сапалы. Онда бастауыш сыныптар арналған жеке блок болады. Оның өзінің асханасы, дәрнетханасы, басқа да қабілеттері бөлек болады. Бұл жоба әлімжеттік мәселесін шешуге жеткі.

Берен ШАҒЫРОВ

Статистиканы сабақтасқ, кәзіргі таңда Қызылорда облысында 32 мыңға жуық ерекше қажеттілігі бар жандар тұрады. Бұл халықтың 3,7 пайызын құрап отыр (халық саны — 800,8 мың адам). Олардың еңбегіне қабілеттісі — 18653 азамат. Өткен жылы жұмыспен қамту орталықтары арқылы аймақта 849 мүмкіндігі шектеулі адам жұмыспен қамтылды, оның 306-сы тұрақты жұмыс орындарына орналастырылған. Бұл жұмыс мәселесінің әлі де өзекті екенін аңғартады. Быыл мүгедектерді әлеуметтік қолдауға барлығы 1,8 млрд теңге бөлініп, жұмыс жүргізіліп жатқанына ұқсайды. Десек те қабілетті

болғанымен кей жанды жұмыспен қамту мүмкін болмай отыр екен. Мұны облыстың мүгедектер қоғамының төрағасы

жандардың проблемалары жетерлік. Бірін денсаулық

және мүмкіндігі шектеулі жандарды ісмерлікке үйрету мақсатында жүзеге асты. Бұл жобаның екі жеңімпазы да мүмкіндігі шектеулі жандар. Біріншісінің авторы

Жаңа қағида бойынша халықты жұмыспен қамту орталықтары ерекше күтімді қажет ететін жандардың мына мөлшердегі жалақысын субсидиялайды: — жұмысқа орналасқан алғашқы 12 айда жалақы мөлшерінің 70%, бірақ 30 АЕК-тен (айлық есептік көрсеткіш) аспайды; — жұмысқа орналасқан 13-ші айдан бастап 24-ші айға дейін жалақы мөлшерінің 65%, бірақ 30 АЕК-тен аспайды; — жұмысқа орналасқан 25-ші айдан 36-шы айға дейін жалақы мөлшерінің 60%, бірақ 30 АЕК-тен аспайды.

Нарық заманы қарулы тәртіпті талап еткендіктен бүгінгі қоғам мейірім мен қайырымға, аялы алақанға мұқтаж екені жиі байқалады. Тағдырдың жазуымен жас талғамайтын мүмкіндігі шектеулі жандар үшін де ыңғайлы, біртұтас жүйелі жағдай жасау — қоғам алдында тұрған маңызды міндет. Оның үстіне әлеуметтік қолдау және өмір сүру сапасын арттыру — мемлекеттік саясаттың басты бағытының бірі. Дегенмен бұл жүйе жолға қойылған ба? Ерекше жандардың жайы қалай?

Сағатбек Қуанышбайұлы растап отыр. — Жыл басынан бері қызметке кіріскелі ерекше қажеттіліктері бар жандардың мұн- мұқтажын тыңдап, мәселесін тапқылау мақсатында жауапты мамандармен бірге қоғамдық қабылдау өткізіп келеміз. Сонда байқағаным мүмкіндігі шектеулі

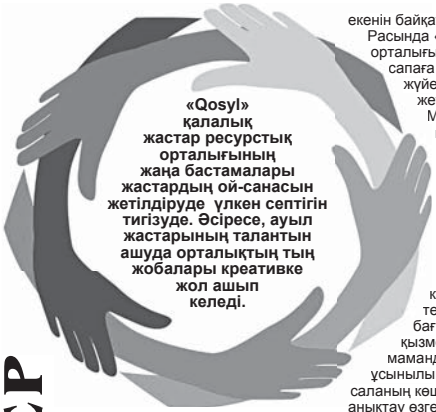
жағдайы мазаласа, енді бірі жұмыс жайлы жиі айтады. Сондай-ақ I топтан II топқа түсіп калу да бүгінгің басты проблемасына айналып отыр. Барлығының мәселесі ол шешімін таппаса да, біршама сына қол ұшымызды созуамыз. Біздің мекеме қоғамдық бірлестік болғандықтан қалалық жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар орталығы арқылы 30 ерекше қажеттілігі бар жанды қоғамдық негізде жұмысқа қабылдадық. Өрине, барлығы бірдей жұмысқа орналастыру мүмкін емес. Бірақ жағдайымызға қарай бірте-бірте мәселе шешімін тауып келе жатыр. Мысалы, грант жобалардың өзі кәсіпке бейімдеп, өзін-өзі жұмыспен қамтуға жол ашады. Сондықтан өзім секілді тағдырлас жандарды грант жеңімпазы болуға оқытып, құз айында үш жобаны ұсындық. Сол жобаның екеуі сәтті шықты. Біріншісі — «Инва СТО» әлеуметтік жобасы. Ол — коляска, хо-дунок, балдақ секілді кемекші құралдарды жөндеуге арналған жоба. Екінішісі «Алтын қол» деп аталады. Ол қолөнермен айналысатын жандардың басын қосу

— Мұрат Жәлғанбетов болса, қолөнерді насихаттауға арналған жобаның жеңімпазы — Мөлдір Маханбетова, — дейді Сағатбек. Айтпақшы, еңбек министрлігі «Мүгедектігі бар адамдарды жұмысқа орналастыру үшін арнайы жұмыс берушілердің шығындарын субсидиялау қағидаларын бекіту туралы» бұйрығына өзгерістер енгізбек. «Ашық» нормативтік-құқықтық актілер порталында жарияланады. «Арнайы жұмыс орындарын құруға байланысты жұмыс берушілерді субсидиялау жөніндегі жұмыстарды ұйымдастыруды халықты жұмыспен қамту орталықтары жергілікті бюджет есебінен, сондай-ақ ҚР заңнамасында ты-йым салынбаған көздерден жүзеге асады. Орталық мүгедектігі бар адамдардың еңбегіне ақы төлеуді субсидиялайды», — делінген бұйрықта. Айта кетейік, бұрынғы тәртіп бойынша субсидиялау республикалық бюджет есебінен жүзеге асырылатын еді. Жаңа өзгерістер негізінде енді мүгедектігі бар адамдар мен жұмыс беруші арасындағы еңбек шарты 3 жылға жасалады. Бұрын мұндай норма болмаған еді.

Бұйрықты ашық тапқылау 5 желтоқсанда жасалған табады. Гранттық жобаларға оралсақ, Рас, қайтарымсыз гранттар жағдайды біршама жақсартатыны жасырын емес. Өзіресе напақа табуда мемлекеттік гранттардың көмегі орасан зор. Облыстық жұмыспен қамтуды үйлестіру және әлеуметтік бағдарламалар басқармасы басшысының орынбасары Жанар Даулетбаеваның айтуынша, быыл 381 гранттық жоба мезін тауыпты. Мүмкіндігі шектеулі жандардың өмір сүру деңгейін арттыру «Апалат» партиясының да негізгі міндеті екен. Бүгінде партия тарапынан мүмкіндігі шектеулі жандардың өмір сүру сапасын жақсартуға бағытталған «Кедергісіз келешек» партиялық жобасы одан әрі жанданып, тиімділігін арттыруға түрлі жұмыстар жасалды. Мұнда ерекше қажеттіліктері бар адамдардың өзіне ыңғайлы жұмысты таңдау мақсатында мамандықтар атласы жасалып, 2025 жылға дейін мүгедектігімен жұмысқа орналасқан азаматтардың санын 30% өсіру жоспарланып отыр. Қорыта айтқанда мүмкіндігі шектеулі жандарды жұмыспен қамту мәселесі өзектілігін жоймайды.

«QOSYL»-МЕН ҮЗДІКТЕР ҚАТАРЫНА ҚОСЫЛ

«Qosyl» калалық жастар ресурстық орталығының жаңа бастамалары жастардың ой-санасын жетілдіруде үлкен септігін тигізуде. Әсіресе, ауыл жастарының талантын ашуда орталықтың тың жобалары креативке жол ашып келеді.

Орталықтың жетекшісі Әліби Басаровтың бастамасымен жастар үшін тегін курстар қарастырылып, тәжірибесі жоқ жас мамандар үшін аспаздық, тігінге баулу, тіл білуге машықтануды ақысыз үйреніп шығуға мүмкіндік бар. Оның үстіне арнайы психолог маман жастарға керек кеңесін ұсынып келеді. Бүгінде жаңа кадрмен толыққан орталықтың басты міндеті – ауылдық жастармен және техникалық бағытта қызмет көрсететін жас мамандармен тікелей жұмыс істеу, олармен бетпе-бет кездесу, мәселесіне үңіліп, шешімін табуға бірлесіп атсалысу.

Бұған дейін сүйіншілейтін жағымды жаңалық жетті. «Jastar belgisі» атауымен сапа белгісі өз жұмысын жүйелендіріп, жастарға сапалы қызмет көрсететін және одан әрі дамуға ынтасы бар жастар орталықтарының үздіктерін анықтады. Жалпы сапа белгісі 3 жүйені қамтиды. Үздіктер алтын белгіге ие болса, сапалы қызмет көрсетіп, жастардың алға жылжуына сеп болғандар күміске, жүйелі жұмыс жүргізіп, жоғары қызмет ұсынғандар қолаға ие болады. Алғашқысына лайықты жастар ресурстық орталық табылмады. Ал күміс сапа тек Павлодар мен қызылордалық «Qosyl»-ға бұйырғаны мерей тасытты. Бұл қала жастарының елімізде белсенді әрі динамикасының жоғары

екенін байқатады. Расында «Qosyl» жастар орталығының күміс сапаға лайықты жүйелі жұмыстары жетерлік.

Мысалы, қызықты байқаулар жастардың ой ерісін дамытады. Биыл қала өкімінің «Самғау» жастар сыйлығын кәсіптік техникалық бағыттарда қызмет ететін мамандарға беру ұсынылып, жаңа саланың көшбасшыларын анықтау өзгеше бағытта өрбиде. Орталықтың орамды ісі байқау арқылы жастарды жұмыспен қамту көзделген. Мысалы, аспазшылар сайысына тіркелген 42 қатысушы үш кезең бойынша бақ сынады. Финалға үздік деген 14 қатысушы өтіп, аспаздық және кондитерлік бағыттар бойынша жарысқа түсті. Нәтижесінде үздіктер топ жарып, жүлделі орындарға ие болды. Сайысқа қатысқан 5 жас тұрақты жұмыспен қамтыған. Сонымен қатар «Самғау» сыйлығының аясында «Жас тас қалаушылар» мен «Жас дәнекерлеушілер» «Жас тігіншілер» байқау атсалысуда. Жоба аясында алдағы уақытта жас электрліктер мен жас автомеханиктер байқауларын өткізу жоспарлануда.

Бақсақ, ұйымдастырылатын шараға жастар мәжбүрлі түрде қатысады. Тіпті, өтетін жиынның жай-жапсары мардымсыз болғандықтан қатысушылардың ынтасы болмайтыны рас. Мұны бүгінгі басқосудардан айқын аңғарып жүрміз. Ал қалалық жастар ресурстық орталығында бұл жүйе қалай жүзеге асады? Бұл сауалды «Qosyl»-дың жетекшісі Әліби Басаровтан сұрап көрдік. – Біздің іс шаралар көбіне офлайн форматта өтеді. Қазір жастар өте белсенді, өткізілген әрбір шарада бой көрсетуге тырысады. Біз ешкімді мәжбүрлемейміз, қайта

риза болып қайтқанын да байқаймыз. Сондай-ақ әлеуметтік желілерде де белсендіміз. Әрбір шара туралы хабарландыру алдын ала шығарылады. Көргендер ерікті түрде келіп қатысады. Бүгінде жастар арасында ұйымдастырылған қандай шара болса да өзекті. Көбіне отбасын құру, кәсіп бастау, өмірлік ұстанымынан айнымау өзекті тақырыптар легінде. Шара өткізгенде жастар риза болса және өздеріне керекті кішкене болсын ақпарат, көкейлерінде жүрген сұраққа жауап тапса дейміз, – дейді Әліби Басаров.

Шынында қазіргі жастың көңілін табу қоғамның күрделі мәселесіне айналды. Жастар тың идеяны ұнатады, талапты да күшейткенді жөн көреді.

Көңілдерінен шығу үшін көп ойланyp, көп толғануға тура келеді. Әсіресе топтасып фильм көру секілді бастаманы қалайды. Биыл «Qosyl»-дың бастамасымен ең ауқымды дала кинотеатры ұйымдастырылып, 2000 мыңға жуық жастар «Қыз Жібек» фильмін тамашалады. Жастар арасындағы өзекті мәселенің тағы бірі – жұмыссыздық. Статистиканы төмендету үшін түрлі жәрмеңкелер өткізіледі. Десек те «Бос жұмыс орындары» жәрмеңкесі жастар арасындағы жұмыссыздық мәселесін толықтай шеше ала ма? Мемлекет

тарапынан берілген мүмкіндіктерді көпке мәлім еткен жәрмеңке жайлы сөз қозғағанда осы сауалдың туындайтыны заңды. Статистикаға сүйенсек, биыл ұйымдастырылған жәрмеңкеде 250-ден аса қызылордалық мамандығы бойынша мекемелерге жолдама алған. «Бос жұмыс орындары» жәрмеңкесінің пайдалы тұстары және

маманды тандайды. Бір жағынан бұл жұмыс іздеушіге де ыңғайлы. Азамат бірнеше жұмыс жайлы сөйлесіп, өзіне қайсысы ыңғайлы, соны тандауына мүмкіндік бар.

жұмыссыздық мәселесі жөнінде «Qosyl» калалық жастар ресурстық орталығының директоры Әліби Басаров мынадай пікір білдірді.

– Негізгі жастарды және жалпылама тұрғындарды жұмысқа орналастырудың бірнеше құралы бар. Аталған жәрмеңке соның бірі. Біріншісі – онлайн ақпараттық жұмыс, яғни «Жұмыс бар» деген арнайы парақша арқылы бос жұмыс орындарының постерлерін шығарамыз. Екіншісі – осы жәрмеңке. Басқа құралдармен салыстырсақ, жәрмеңке тәсілі нәтижелі. Себебі ол мемлекеттік бағдарламалар арқылы емес, бос жұмыс орын ұсынып отырған кәсіпкерлердің өзін тікелей шақыру арқылы жүргізіледі. Жұмыс беруші бірнеше кандидатпен сұхбат құру арқылы өзіне қажетті

Жәрмеңкеде ашық қойлайы орта және жақсы тенденция байқалады. 60-қа жуық мекеме өкілі жұмыс ұсынып бір-екі күн қалғанда хабарласты. Біз, әрине, оларды қабылдадық. Оған дейін 40-тай жұмыс ұсынушы болса, соңғы бір-екі күнде жиырма бірнеше мекеме хабарласып, осылайша барлығы асылы жұмыс беруші жинақталды, яғни бос жұмыс орын жәрмеңкесі тек жұмыссыздарға ғана емес, жұмыс берушілерге тиімді болды. Ал біз үшін жұмыссыздық мәселесінің шешілуі қуантарлық жайт. Ешкімді мәжбүрлемейміз, тек таңдау мүмкіндігі туатындай ұсынамыз. Ал таңдау еркі жәрмеңке болғанда адам өзіне жақсыны, керекті іріктейді, – дейді орталық директоры

Ерасыл Шәріпбек

Қызылорда да өзгеріс қарқыны көңіл қуантады. Соның бірі – bubble tea орталығы. Кофе мен шайды сүйсініп ішетін қала

тұрғындары енді ерекше сусынды татып көру мүмкіндігіне ие болды. Жақында қала орталығында ашылған «SUNTEA» орталығы шар шайы, яғни көбікті шай сатумен айналысуда. – Қызылордада мұндай шар шайының пайда болуы

қоюландырылған сүт, балды да қосуға мүмкіндік бар. Демек, шар шайы – табиғи шырындар, йогурт және басқа да өнімнен жасалатын сусын, – дейді «SUNTEA» орталығының өкілдері. Әрине, көбіміз шайдың классикалық түрін жақсы

болып, соңында сусынның қолданыс аясы кеңі түскенін байқауға болады. Тіпті, 90-шы жылдары бұл сусын Калифорнияда танымал болып, АҚШ-ты жаулап алды. Жыл сайын шар шайының таралу аумағы ұлғайып,

BUBBLE TEA: ШЫҒЫСТАН ЖЕТКЕН ДӘМ

ішкі туризмнің дамуына және қала тұрғындарының уақытын тиімді өткізуіне көмегі зор. Серуен кезінде немесе жұмыс арасында біздің шайды ішуде келетін тұтынушылардың қатары күнен-күнге артауда. Сусынның негізі – шай. Қара шай, жасыл және жасмин секілді сорттар пайдаланылады. Мұнда тапиоканың, яғни крахмалды ұнын рөлді зор. Оны арнайы сығып, қайнатып, түрлі сироппен араластырамыз. Сондай-ақ полинг бұршағын да пайдалануға болады. Тұтынушының қалауы бойынша сусынға кофе, сүт, түрлі жеміс сиробы, кокос жаңғағы, жеміс кесектері, желе, балмұздақ,

білетіміз анық. Ал шар шайы – нарықтағы жаңалық. Bubble tea, яғни шар шайы ағылшын тілінен аударғанда көпіршікті шай деген мағына береді. Мұндай сусын осыдан 40 жыл бұрын Тайваньда пайда болған. Бастапқыда оның рецепті қара ұстық шайдың қоспасы, тапиока, қоюландырылған сүт, бал және сироптан тұрған болса, қазір түрлене түскен. Құрамында құнарлы витаминдер, адам ағзасына қажетті микроэлементтер бары туралы ақпарат тараған сәтте сусынның жаңа деурін басталған-туғын. Түрлі қоспа мен дәмдеуіштер жаңалық ашуға құштар адамдардың экспериментіне де түрткі

уақыт өте келе McDonalд's мезіріне енді. – Өзге қалаларға саяхаттаған кезде мұндай шайды бірнеше мәрте ішкен едім. Енді Қызылорда қаласында да аталған орталықтың жұмыс істегені көңілге қуаныш сыйлады. Себебі шаһардың дамуы жаңалықтар арқылы, жаңа сауда нүктелерінің көбеюі арқылы орын алатынын білеміз. Оның үстіне «SUNTEA» орталығының іші жайлы, заманауи талапқа сай безендірілген. Өзіндік аура қалыптасқан. Әлеуметтік желі арқылы тұтынушы тарту, маркетингтің қадамдары да ұтымды, – дейді қала тұрғыны Сәуле Бозғұлова.

Бүгінде сусынның түрі көп. Кофе, шай, шырын дейсіз бе, бөрінің түрлі маркетингтік жолы қалыптасып, бағасы да қолжетімді бола түскен. Өрбіріннің мыңдаған тұтынушысы қалыптасқанын айтпағанда, дәм ерекшелігі мен жасалу технологиясы да сан қилы. Тіпті, адамдар жылдар бойы тұтынған сусындарға өзгеріс енгізуді қалғандарға бөт түзеуде. Сусынға жеміс қосу, дәмдеуіш денгейін өзгерту белен алуға. Нәтижесінде ерекше өнім пайда болып, нарық құбыла түсті.

Иә, жаңашылдық пен кәсіпкерлік мақсат түіскен тұста нәтижелі болары анық. Әсіресе, сұраныс жайын, тұтынушы ахуалын, болашақ даму бағдарын аңдаған жан болса, істің оңға басқаны. Бүгінде «SUNTEA» орталығының ұжымы да аталған тәуекелдерді ескерген ынталы команда қатарынан көруде. Алдағы уақытта кәсіпті кеңейтіп, қала тұрғындарын қуанту ойда екен.

Берен ШАҒЫПОВ

Өнер – адамдарды тіліне, ұлтына, дініне қарамай біріктіре алатын жалғыз күш. Соның ішінде поэзияның қазақ өміріндегі орны бөлек. Қара сөздің қасиеті бар деп білетін қазақ халқында алты жастағы баладан алпыстағы қартқа дейін өлең-жырға бейжай қарамайды. Қорқыт бабадан бастау алған сөз өнерінің араға қаншама ғасырлар мен мыңжылдықтарды салып, осы күнге дейін өлмей сақталуы – соның айғағы.

АҚЫННЫҢ ТЫЛАСЫМ ӘЛЕМІ

Жастар арасында да қолына қалам ұстап, өмірін өлеңге сыйғызып жүргендер аз емес. Қызылордалықтар ақын, халықаралық, республикалық жыр мұшайраларының жүлдегері, «Самғау» жастар сыйлығының иегері. Қызылорда қаласы әкімінің stipendияты, ҚР Жазушылар Одағының мүшесі Мақсат Дауылбайдың жырларына қанық. Жақында А.Тоқмағамбетов атындағы мәдениет үйінде жас ақынның «Шер» атты шығармашылық кеші өтті.

Қоғам өміріндегі түрлі тосын оқиғаларды кескіндей білген автордың өлеңдерін театр актерлары оқып, арнайы сахналады. Автордың лирикалық сарындағы әуендері де көрерменге ерекше сезім сыйлады. Жанды дауыста әсем ән шырқалып, мағыналы жырлар оқылды. Кеш қонақтарының қатарында ақын, филология ғылымдарының докторы, «Парасат», «Құрмет» орденінің иегері, халықаралық «Алаш» әдеби сыйлығының иегері, Қазақстан Жазушылар одағы төрағасының орынбасары Бауыржан Жақып, ақын, өңші-композитор, Қазақстанның Еңбек сіңірген қайраткері Елена Әбілқайырова, ақын, халықаралық «Алаш» әдеби сыйлығының иегері Қатира Желенова, ақын, Қазақстан Жазушылар Одағының мүшесі Дүйсенбек Ашұлұлы бар. Шыраның соңында сөз алған аға бұын өкілдері қоғам өмірі мен ұлт тағдырына бейжай қарамайтын ұрпақтың өсіп

келе жатқанын, жастардың өзіндік көзқарасы барын тілге тиек етіп, сөз өнерін өлтірмеу ортақ парымызды екенін атап өтті.

«Шер» атауын арқалаған кеште облыстық қоғамдық даму басқармасының басшысы Міра Қазбаева облыс әкімі Нұрлыбек Нәлібаевтың құттықтауын жеткізіп, ақынға шығармашылық табыс тіледі. Ал қала әкімі Асылбек Шаменовтың құттықтауын орынбасары Ақзира Қасымова жеткізді.

«Шер...Мақсат Дауылбай өзінің бүгінгі жыр кешін осылай атапты. Ой түбінде жатқан сөздерін осылай жарыққа шығарғысы келген ақынның кеші өткізілу форматымен де өзге кештерден ерекшеленді. Шара барысында ақын өлеңдері бойынша қойылымдар мен бейнероликтер көрсетілді, жанды музыка ойнады. Артынан ерген інілері ағасының жырын жатқа оқыды.

Мақсаттың өлеңіне жазылған өңдер шырқалып, өзі де ән салды. Шер және Шүршіллік... Ақын өзі сурген қоғамның үні. Бүгінгі кеш соның дәлелі болды. Өз халқының қайғысын баршамен бөлісе отырып, соны жырмен жеткізе білген Мақсат ақыннан жалғызды, рухты жырлар күтеміз. Шығармашылығың өрлей берсін!», – деді кештен көрермет лездат алған Қадырғұл Шаймағанбетова.

Көрермен залын толтырған кеш қонақтары мен өлеңсүйер қауым ақынға қошемет көрсетіп, бір сәтке сананы билеген тұрмыстан демалып қайтты.

– Руслан Бекерісулы, балалық шағындық туралы сөз еткеніз.

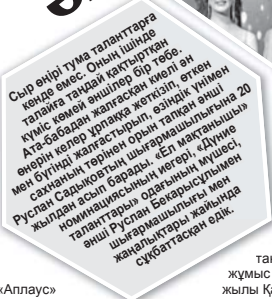
– Сырды тату-тасында да, топырағында да кие бар секілді, қай ауданы мен қай ауылын алып қарасақ та талантқа бай. Өзім Сырдария ауданы, Тереңөзек кентінде дүниеге келдім. 1989 жылы Жданов атындағы орыс мектебінің табалдырығынан аттап, білім алып жүрген тұста ұстаздарым талантым мен талабымды байқап бастады. 1993 жылы аудандық «Өңіші балапан» байқауына қатысып алғаш рет жүлделі болдым. Араға жылдар салып, 1997 жылы «Қызылорда» телерадиокомпаниясының директоры Ж.Қарабалаевтың жетекшілігімен Эстония Республикасының астанасы – Таллин қаласында өткен

номинациясымен марапатталдым. Кейін Қызылорда қаласындағы музыкалық колледжде оқыдым. 2001 жылы тұңғыш рет Астана қаласында өткен 10-шы республикалық «Жас Қанат» әншілер конкурсында Үкілі Ыбырайдың «Әйкю» әнін ерекше нақышта орындап, жүлделі II орынға лайық деп танылдым да «Күміс Қанат» иегері атандым. Міне, сол кезден бастап кескіпкі музыкант, жас өңші ретінде республикаға танылып, ірі

көзқарас, жігер, өлеңсүйс еңбек тұрады. Мақсатқа оған жету жолынан өте алғандар ғана қол жеткізеді. «Адамды адам еткен – еңбек» деген төмсіл бар. Демек біреудің біреуден артықшылығы – еңбегінде, жылдар бойғы тәжірибесі мен жиған білімінде.

Менің музыкалық өнерім балалық шағымнан басталды. Кішкентай кезімнен «Өңіші балапан», «Жас Қанат» конкурстары арқылы сахнаны сөрік қылып, талапты еңбек

ӨНДЕ ЖАН БАР

«Аплаус» халықаралық балалар шығармашылығы фестиваліне Қазақстанның атынан қатысып, жүлделі II орынды иелендім. Сол кездегі елдің тыныш шыққан асызды, жеңіске жетудің эмоциясын жеткізу мүмкін емес. Қатты куанғаным есімде. Сол жыл менің жеке шығармашылық даму жолында жемісті жыл болған еді. Мектеп қабырғасында жүріп облыстың үлкен концерттерінде өнер көрсетіп, халық қыласына бөленіп жүрдім. 1998 жылы Шымкент қаласында өткен халықаралық Шәмші Қалдаяқов атындағы «Менің Қазақстаным» атты жас орындаушылардың ән конкурсына қатысып, «Жас орындаушы»

шығармашылық жобалармен, танымал өнерпаздармен жұмыс істей бастадым. 2003 жылы Қазанға атындағы Қызылорда музыкалық колледжін тмамдап, Астана қаласындағы Қазақ Ұлттық Музыка Академиясының «Эстрада және Джаз» факультетіне Е.Коробионованың класына оқуға түстім. Дегенмен жиырма жыл ән өнерінде жүрген адам үшін сахнадан артық биік табылдық, көрерменнен артық сынышы жоқ.

– Өнер жолын таңдауыңызға не түрткі болды?

– Өнер жолына кез келген адам ананың қанымен, Алланың берген дарынымен келеді. Барлық адам дарынды. Алайда кез келген жетістіктің, тарихи сәттің артында ондаған жыл бойы төгілген тер, шыдам, сыни

арқылы ұшастырдым. Ән өнері жаным ең жақын дос болып, уақыт өте бөлашағыммен байланысты екенін ұғындым. Қалған өмірімді де өнерсіз елестеткім келмейді.

– Өу демейтін қызылордалық жоқ, Әншілерге белгілі бір критерий қоятын, сын айтатын кәсіби сыншылар бар ма бізде? Өзіңіз сыйға қалай қарайсыз?

– Кәсіби, сапалы сын айтылса, өрине, өні қабілдай биі керек. Сынмен жұмыс істеу керек. Сын деп отырғанымыз әлеуметтік желідегі смартфон ұстағанның жерісіміз жазып кететін пікірлер емес. Өншіге, кез келген өнер адамына жаңа туынды немесе жазаған жобасына қатысты сын айтылса, несі айтып?! Өзім жақсы қараймын, қабылдай аламын. Ал өңірде ән өнеріне қатысты сын айта алатын кәсіби мамандар жоқ емес. Соның ішінде музыкалық колледждегі вокал бөлімінің меңгерушісі, музыкант Фруза Арғынбаева алапымызды атап өтсем болады.

– Сұқбат үшін рақмет!

ЖАҢА ҚОЙЫЛЫМ КӨРЕРМЕНГЕ ЖОЛ ТАРТҚЫ

Биыл Сыр өлінің қабырғалы қаламгері, өнерде Иран-Ғайып атымен кеңінен танылған ақын және драматург Иранбек Оразбаев 75 жасқа толды. Осыған орай Нартай Бекезжанов атындағы қазақ академиялық музыкалық драма театрында «Мәңгілік елдің алтын адамы» драмалық дастанының премьерасы көрерменге ұсынылды.

Қойылымның қоюшы-режиссері – Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері, режиссер Асхат Маемиров болса, қоюшы-суретшісі және костюм жөніндегі суретшісі – Алма Сырбаева.

облыс әкімі Нұрлыбек Нәлібаев арнайы құттықтап, жүрекжарды тілегін айтты. «Сыр өңірі – Түркі әлемінің анызы, ортақ абызы – Қорқыт бабаның, туған халқына жеруік іздеген – Асан Қайғының, найзалы батырлар мен найзағай ақындардың отаны. Бұл сапты қазақтың қабырғалы қаламгері, ҚР Мемлекеттік сыйлығының лауреаты, арқалы ақын, дарынды драматург, Сырдың саңлақ перзенті Иранбек Әбітайұлы жалғайды.

Ісі қазақтың сүйіктісіне айналған заманының заңғары Мұқағали Мақатаев туралы жазған қаламгерлер көп-ақ. Алайда ақынмен

үзеңгілес жүріп, тіні үзілмес жыр жазған Иран-Ғайыптан басқаны атау қиын. Өлең-сөздің шын бағасын беретін халық Иран-Ғайып ақынды Мұқағалимен мұңдас болғаны үшін де көкке көтеретін рас. Төуелсіз елімізде тұңғыш өткен жазба ақындар жыр-мұшайрасының бас жүлдегері болуы да Иран-Ғайыптың ақындық дарыны мен арынын айғақтайды. Кітапханалар сөресінен оқырман қолына ұдайы кешетін ақын өлеңдері ең оқылмды шығармалар саналады. Сіз бір дәуір ақындарының ұстазына айналдыңыз. Сіздің қазақ өлеңіне салған дара

олжаңызбен бірге ұлттық драматургияға қосқан үлесіңіз де ерекше зор», – деді аймақ басшысы.

Сонымен қатар облыс әкімі Иранбек Әбітайұлына ҚР Парламенті Сенатының төрағасы Мәулен Әшімбаевтың құттықтауы мен облыстың ең жоғарғы наградаcы Қызылорда облысының «Құрмет» грамотасын табыстап, қазақы дәстүр бойынша иығына шапан жапты.

Ал қойылымға келер болсақ, ол бір күрсәктан шыққан қос батырдың арасындағы кек пен туынды салдарынан туындаған оқиғалар желісін қозғайды. Арғынбай – өз баласы.

Құлқа – өз баласынан да ардағы. Қа- зына анасын тел емген екі батыр – қазақтың екі ұлы жан алысып, жан берісіп жатыр... Осылайша суреттелетін қойылым көрерменін әдегеннен өзіне елітіп өкетеді. Ашудың айдауына еріп, көздерінде кектің оты кернеген екі елдің арасына тоқтау жасау – нағыз ерге бергісіз қасиет. Төуекелге бел байлап, дәстүрді дәріптеп, ұлттық құндылықтарды ұлықтаған Қазына ана «алтын адамға» айналып шыға келеді. Спектакльдің негізгі идеясы да осы.

Бас кейіпкер Арғынбайдың рөлін Сырым Әбдіразақов, Қазына ананы – Залипа Төлепова, Сейіт төрені – Асқар Оразалиев, Құлқаны – Санат Жұзбай, Қожекені – Данияр Сабыров сомдайды. Аға бұын мен жас артистердің бірлескен шығармашылық жұмысы театр залын толтырған көрерменнің көңілінен шыққандай. Тәрбиелік мәні орасан, бірлікке, ынтымаққа

баулитын «Меніңкі елдің алтын адамы» тарихи драмасын көруге желгендердің қатарында мектеп оқушыларынан бастап ел ағалары да болды.

Айта кету керек, ақынның мерейтойы Н.Бекезжанов театрында «Топырағынды басқаным – тау асқаным» атты шығармашылық кешімен жалғасын тапты. «Қойылымды көруге желген барша сырбайлықтарға алғысмын шексіз. Облыс әкімінің өзге бастап келіп, ел қоспап жатқан бұл мерейтойи менің 75 жасымның емес, жаңарайын деген Қазақстанның мерекесі сынды. Өрине, бұл әдебиет саласы мен өнердегілер үшін жақсы жаңалық. Кеше ғана президент сайлауда өтті, биыл Қызылорда облысының әкімі ауысты – халық таңдауынан туындап жатқан бұл өзгерістің бәрі көңіл қозғатады. Қойылымның қоюшы-режиссері Асхат Маемиров мырзаға, сахнада ойнаған жас таланттардың барлығына рақмет! Сәттілік!», – деді ақын.

Бетті дайындаған: Дина БӨКЕБАЙ

УНИВЕРСИТЕТТЕ 85 ЖЫЛ

ОБЫЛІМНІҢ АЛТЫН ОРДАСЫ

Мені аталған оқу орнымен журналистика мамандығы байланыстырады. Мамандықтың ашылғанына да ширек ғасырдан астам уақыт өтті...

Сәл шегініс жасап, журналистика мамандығы сол кездегі университет ректоры Бақберген Сәрсенұлы Досмаметовтің тікелей ықпал етуімен 1996 жылы ашылды. Бұл игілікті істің жалғасын табуына Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ғалымдары, тәжірибелі оқытушылар Бауыржан Омарұлы мен Амантай Шеріп қолдау көрсетті.

Олармен бірге арман қала Алматыдан оқу орнын енді аяқтаған жас мамандар Асыл Оразова мен Аякөз Әбдіразақова алғашқы қабылданған студенттерге мамандықтың қыр-сыры туралы дәріс оқыды. Оқытушы атанғаны болмаса, өздері де өрімдей жас қыздар білім алушылармен тез тіл табысып, білгенін үйретуге тырысты.

Журналистиканың алғашқы өліппесін меңгерте бастады. Әр баланың жүрегіне жол тауып, мамандықтың қызығушылықтарын арттырды. Осылайша, өңірмізде ақпарат өкілдерін даярлау ісі қолға алынған болатын.

Арада екі жыл өткенде т.ғ.д., профессор Қ.А. Бисенов басқаратын оқу орнына Гүлмира Әшірбекова екеуіміз оқытушы болып қабылдандық. Гүлмираның Қазақ ұлттық университетінің магистратурасын тәмамдаған жылы екен.

Ал мен бұған дейін ұлттық университетті арқтап, Алматыда ішкі істер министрлігіне қарасты «На страже-Сақшы», Қызылорда қалалық «Ақмөшті ақшамы» газетінде тілші болған едім. Білім беру саласы және ғылым жолында да қазақ журналистикасының корифейлері Тауған Амандосов, Марат Барманқұлов, Әбілғайып Ыдырысов, Намазалы Омашев, Бауыржан Жақиптай ғалымдардан дәріс алғанымыз көп көмегін тигізді.

Сыр өліндегі білімнің қара шаңырағы Қорқыт Ата атындағы Қызылорда университеті сексен бес жылдық мерейлі мерекесін тойлауда. Осы жылдар бедерінде көкжиегін кеңейтіп, мәртебесін биіктеткен білім ошағының жетістіктері жетерлік. Соның айқын дәлелі ретінде жақында ғана Азия елдері жоғары оқу орындарының QS Asia 2023 рейтинг нәтижесі бойынша үздік жоғары оқу орындарының қатарынан табылғанын айтар едік. Халықаралық рейтингте жоғары көрсеткішке қол жеткізу университет басшылығының ұжыммен бірлесіп атқарған жұмыстарының нәтижесі деп білеміз.

соңғылары аймағымыздағы журналистика қазанында қайнауда. Қуанарлығы — оқу орнын бітірген шәкірттеріміз қазіргі күні еліміздің түпкір-түпкірінде «айшылық алыс жерлерден, жылдам хабар таратып» жүр.

Көптеген алыс жерлерден, жылдам хабар таратып жүрген олардың газет-журнал, телевизия саласында айтарлықтай орны бар. Қазақстан халқы тікелей эфирде әлем жаңалықтарымен таныстырып, халықаралық жағдайға шолу жасап жүрген түлектеріміз университетіміздің мақтаныштары. Олар шет тілінде өзгелермен тең дәрежеде өркін сөйлейді. Заманауи технологиямен ақпарат беру тәсілдерін меңгерген. Айталық, Ғалымжан Бәйімбет — «Хабар24» телеарнасының Лондондағы меншікті тілшісі, «Болашақ» бағдарламасының түлегі. Ал, Нұрбек Әмиш «Болашақ» халықаралық бағдарламасымен шетелде білімін жетілдіріп келді. Бүгінде Ақпарат және қоғамдық даму министрлігін баспасөз хатшысы. Демек, Сыр бойының «жұрғағы» алды шетелдерде беделді қызмет істейтін журналистерді тәрбиелеп шығаруда да бәсекеге қабілетті.

Сондай-ақ Президенттік шәкіртіміз оқытқан, Ғалымжан Бәйімбет — «Хабар24» телеарнасының Лондондағы меншікті тілшісі, «Болашақ» бағдарламасының түлегі. Ал, Нұрбек Әмиш «Болашақ» халықаралық бағдарламасымен шетелде білімін жетілдіріп келді. Бүгінде Ақпарат және қоғамдық даму министрлігін баспасөз хатшысы. Демек, Сыр бойының «жұрғағы» алды шетелдерде беделді қызмет істейтін журналистерді тәрбиелеп шығаруда да бәсекеге қабілетті.

Сондай-ақ Президенттік шәкіртіміз оқытқан, Ғалымжан Бәйімбет — «Хабар24» телеарнасының Лондондағы меншікті тілшісі, «Болашақ» бағдарламасының түлегі. Ал, Нұрбек Әмиш «Болашақ» халықаралық бағдарламасымен шетелде білімін жетілдіріп келді. Бүгінде Ақпарат және қоғамдық даму министрлігін баспасөз хатшысы. Демек, Сыр бойының «жұрғағы» алды шетелдерде беделді қызмет істейтін журналистерді тәрбиелеп шығаруда да бәсекеге қабілетті.

Сондай-ақ Президенттік шәкіртіміз оқытқан, Ғалымжан Бәйімбет — «Хабар24» телеарнасының Лондондағы меншікті тілшісі, «Болашақ» бағдарламасының түлегі. Ал, Нұрбек Әмиш «Болашақ» халықаралық бағдарламасымен шетелде білімін жетілдіріп келді. Бүгінде Ақпарат және қоғамдық даму министрлігін баспасөз хатшысы. Демек, Сыр бойының «жұрғағы» алды шетелдерде беделді қызмет істейтін журналистерді тәрбиелеп шығаруда да бәсекеге қабілетті.

Сондай-ақ Президенттік шәкіртіміз оқытқан, Ғалымжан Бәйімбет — «Хабар24» телеарнасының Лондондағы меншікті тілшісі, «Болашақ» бағдарламасының түлегі. Ал, Нұрбек Әмиш «Болашақ» халықаралық бағдарламасымен шетелде білімін жетілдіріп келді. Бүгінде Ақпарат және қоғамдық даму министрлігін баспасөз хатшысы. Демек, Сыр бойының «жұрғағы» алды шетелдерде беделді қызмет істейтін журналистерді тәрбиелеп шығаруда да бәсекеге қабілетті.

ЖАСТАР СЛЕТІ ӨТТІ

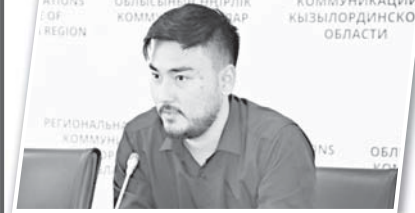
Облыстық «Жастар ресурстық орталығының» ұйымдастыруымен Байқоңыр қаласында «Жұлдызды қала» облыстық жастар слеті өтті.

Слетке Қызылорда, Байқоңыр қаласының және барлық аудан жастары, ҚР Президентінің «Байқоңыр» кешеніндегі арнаулы өкілінің қызметін қамтамасыз ету басқармасының бөлім басшысы Гүлсара Әбдіқадірқызы, Байқоңыр қаласының мәдениет, жастар саясаты, туризм және спорт басқармасының басшысы Жанар Ким қатысты.

Слет аясында жастар саясаты бағытындағы арнайы секциялық жұмыстар жүргізіліп, тәжірибе алмасу болды. Аймақ жастарының қатысуымен слеттің пленарлы отырысы өткізіліп, Байқоңыр қаласының белсенді жастары алғыс хатпен марапатталды.

Сонымен қатар шараға жиналған жастар ғарыш айлағымен, айлақ мұражайымен және «Будуше Байқоңура» атауымен таныс жастар орталығының жұмыстарымен танысты.

ИННОВАЦИЯЛЫҚ ЖОБАЛАРҒА ҚОЛДАУ

«QazInnovation» АҚ еліміздегі жас кәсіпкерлердің инновациялық жобаларын қолдау мақсатында қайтарымсыз грантқа өтінім қабылдайды. Ол электрондық өндіру, жасыл және қаржылық технологиялар, робототехника, IT салаларына бағытталған. Бұл жөнінде Қорқыт ата атындағы Қызылорда университетінің кәсіпкерлік орталығының жетекшісі Жанарыс Түбекбаев хабарлады.

Алғашқысы — технологиялық коммерцияландыру бойынша 20 млн теңгеге дейінгі қаржыландыру гранты. Жеке кәсіпорны жобаның мөлшеріне сай өзінің атынан 10 пайыз қаржы салу керек. Жобаны іске асыру мерзімі — 6 ай. Екінші жоба — жұмыс істейтін кәсіпорындардың IT технологияларды енгізуге арналған гранттық бағдарламасы. Жобаны қаржыландыру мөлшері — 100 млн теңге және 36 ай мерзімде толық іске қосылуы шарт. Келесі грант жалпы технологиялық құрал-жабдықтарды алуға бағытталған 400 млн теңгелік бағдарлама. Мұнда жеке қаржыландыру мөлшері келісім шарт бойынша 30 пайыз, ал құрал-жабдықтарды алуға 50 пайыздан төмен болмауы қажет. Соңғы гранттық жоба — кластерлердің технологиялық дамуына арналған 800 млн теңгелік бағдарлама. Жобаға жеке қаражат ретінде 20 пайыз қаржы салу керек. Жалпы әр жоба өз мерзіміне сай орындалады, — дейді Жанарыс Түбекбаев.

ІШКІ ТАЛДАУ МАҢЫЗДЫ

Еліміз егемендігін алған сәттен бастап сыбайлас жемқорлықпен күрес саясатын нақтылап, бүгінде бүкіл әлемдік қауымдастықтың белсенді мүшесіне айналып келеді. Соған сай елімізге сыбайлас жемқорлыққа қарсы күреске жалпы мемлекеттік мәртебе берілген. Десек те елдің даму болашағына айтарлықтай қауіп төндіретін құбылысқа немқұрайлы қарайтынымыз бар.

Бұл ретте Қызылорда облысы бойынша қазынашылық департаментінде сыбайлас жемқорлықты болдырмау, алдын алуға арналған шаралар атқарылды. Жыл сайын құқық қорғау органдары өкілдерінің қатысуымен сыбайлас жемқорлық фактілерінің жолын кесу мәселелері бойынша құқықтық оқытулар өтуде.

Сонымен қатар департамент қызметкерлері сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттармен танысып, жемқорлық тәуекелдерін анықтау бағытына ішкі талдау жүргізді. Мұндай талдау елдегі барлық қызметкерлерге қажет деп есептеймін. Өйткені келенсіз құбылысты тоқтатудың барлық амалдары қолдану арқылы ғана жемқорлыққа қарсы тұруға болады.

Ақция ШЕРАЛИЕВА, Қызылорда облысы бойынша қазынашылық департаментінің бөлім басшысы

Зухра ЕРМАҒАНБЕТОВА, Қорқыт Ата атындағы Қызылорда университетінің аға оқытушысы, филология ғылымдарының кандидаты

Жедел топ сыртқа шыққанда, кәсіпкердің інісі қарсы жолықты. Бағанағыдай емес, үстіне жеңіл былғары күрте мен спорттық шалбар киіпті. Тоқтарды көре салып, қалбалақтай қарсы жүрген жігіт үйіне дейін жеткізіп салуды ұсынған. – Іс қалай жүріп жатыр? – деді әуелі. Тоқтардан мардымды жауап болмаған соң: – Ағамды ойлап анам қатты ауырып қалды. Бүгіндікке екі рет «жедел

да оңалып кетуі мүмкін. Оның үстіне қойыс полигоннда қылмыскерлерді көрген баланы таптық. Бүгін кеш болып кеткен соң, интернатқа бармадық. Ертең Вованы алдырып, киәлілерді анықтайтын боламыз, – деді үміттенде сөйлеп. Олег таңданғанын жасыра алмады. – Кішкентай бала бәрін көрген екен ғой. Енді жасирмай айтса болғаны...

Тоқтарды үйіне дейін жеткізген жігіттің одан кейінгі әңгімесі жеке бизнесіне, анасына қарай ойысты...

* * *

Кешегі жиын Жанатты шабыттандырып тастады. Әсіресе, екі әріптің аузы аңқып, өзіне тәне қараған түрі көз алдына келсе, ерісіз күле берді. «Мына «новичок» бізді қапы қалдырды» деген шығар-ау. Шіркін, бүгін Вованы тауып, қылмыскерлерді тезірек қолға түсірсе ғой, керемет болар еді. Жұмысқа қабылдарда жылы қабақ таңыппаған Жетен Естайұлына өзінің мытылығын дәлелдеуде таптырмас мүмкіндік. Таңертең интернатқа шықпақ болған жас полицейді департаменттен түскен қоңырау тағы тоқтатты. – 8.40-та бүкіл жедел бөлім генералдың қабылдауында боласыздар! Бірден департаментке келу керек! Кешікпеңіздер! – дегенді телефонның ар жағындағы қатқыл дауыс нығарлап айтты. Ал Вованы қайтпек? Бөлкім, Жетен Естайұлына ескертсе, жиналыстан босатар... Бірден бастығына қоңырау шалып еді: – Жанат, бұл істің генералдың бақылауында екенін айттым ғой. Ол кісі ұзақ ұстай қоймас. Өрі кетсе 10-15 минут... Қай бағытта жұмыс жүргізіп жатқанымызды білген соң босатады, – деп көңілін су сепкендей басып тастады. Әншейінде генерал тек басшыларды ғана қабылдайтын еді. Бұл жолы не бол қалғаны?... Жанаттың бастықтың қабылдауына екінші рет келуі. Бірінші жолы – анасы екеуін есіктен ашып қабылдаған генерал қызмет барысында қаза болған әкесінің ерлік медалін мұның өңіріне өз қолымен қадаған еді. Одан бері де алты жыл зымырап өтіпті. Ал бүгін кіретін кабинет сол баяғы болғанымен, генерал бөлек. Ол тұста департаментті басқарған Сырымбет Оспанов қазір құрметті демалыста. Жаңа басшының қабылдауын біраз тосқан жедел бөлімнің кіргенінен шыққаны тез болды. Сөйлеген тек Жетен Естайұлы ғана. Оның есебін тыңдаған соң: «Қылмыскерлерді тезірек табыңыздар! Мен сіздерге сенемін!» – деген генерал көзінің

астынан сынай қарап шығарып салды. Сол бір ауыз сөзді телефоннан ести салса да болмас па еді? Бастықты шақырып алып білсе де, тақиясына тар келмес еді. Таң атпай тұтас бөлімді жинағанын қарамайсың ба? Іштей қынжылған Жанат бастықтың рұқсатымен интернетті бетке алған. Интернет дегені қала шетіндегі екі қабатты шағын ғимарат екен. Ғимараттың өзі кіші болғанымен, орналасқан аймағы кең. Қоршаудың ішінде футбол, волейбол ойнайтын алаңдар, жаттығатын орындар арнайы жасалыпты. Спортпен шұғылданамын дегенге көдері жоқ. Вовадан қаңғыбастардың жиі қашуына қарағанда спортқа қыры болмай тұр. Әйтпесе, мынадай алаңда асыр салып жүрудің орнына не үшін қоқыс жағалайды? Интернеттің ішіне кірген Жанат алдымен директордың кабинетін іздеді. Мұның сауалын естіген соң: – Біздің қаңғыбас баланы бәріңіз неге іздеп қалдыңыздар? – деді орта жастан асқан әдемі әйел әнтек жыммып. – Бәрі дегеніңіз қалай? Менен басқа сұрағандар болды ма? – Иә, түнде де Вованы арнайы хабарға шақырып жүрміз деп біреулер есік қаққан екен. Қанша қиылса да күзетші баланың мекен-жайын тауып бермеген. Түні ішінде қайдан тапсын? Ал Вова күндіз маған арнайы келіп, атасының үйіне сұранып кеткен болатын. Ақтоғай деген ауылды билетін шығарсыз. Қаладан 30 шақырымдай жерде. Вова сонда. Міне, үйдің номерін жазып алыңыз! Интернет директоры сол сөйлеген қалпында Жанатты есіктің аузына дейін шығарып салды. Мұның «Қандай журналист? Қай хабарға түсірмекші екен?» деген сауалына директор да, күзетші де ашып жауап бере алмады. Бір қуанарлығы, директордың кабинетінде де, интернеттің кіре берісі мен ұзын залда да бірнеше бейнекамера бар екен...

* * *

Қаңғыбас баланы кімнің іздеуі мүмкін? Жанатты жол бойы мазалаған сұрақ осы. Отыз шақырым жолды лезде тауысқан жеңіл көлік межелі жерге жеткенде сыртта тұрған бір топ адамды көзі шалды. Мынау хабар түсіретін журналистер емес. Кім киістері хал сұрасуға шыға салған ауыл адамдарына көбірек ұқсайды. Жақындағанда байқады... Жиналғандар қарт адамның қайғысына ортақтасып келгендер екен. Бұл кеш қалыпты. Түнімен немересін қойнына

алып жатқан қарт таңертең көз жазып қалғанына шыр-пыр. – Неге өйтті? Қалай бұл әрекетке барды, бәйбімем! Таңертең екі сиырымды айдап ауыл шетіне кете қойып едім. Келсем, тұра сарайдың алдында асылып тұр... “Жалғызым-ау, жоқтаушым-ау” деп көмсендеп жылаған қарт бір уыс болып шөгіп қалғандай. Ауыл халқы бала өз өлімімен өлді ме, жоқ біреу өлтірді ме, ойланып жатқан жоқ. Кішкентай Вованы арқаннан ажыратып, төрі үйге жатқызып қойыпты. Осы аз ғана тәжірибесінде асылып өлген екі адамды көргені бар. Екеуінің де аларып кеткен көзін жаба алмай, аузына асылмаған тілімен айсырып кеткен еді. Ал мына баланың бет-әлпеті оларға мүлде ұқсамайды. Кәдімгі ұйықтап кетіп, оянай қалған адамдай... Сыртқа шыққан соң бірден криминалистерге қоңырау шалып, Жетен Естайұлын толық хабардар еткен Жанат әріптестері келгенше көрші-қоланды сөзге тартып көрмек болған. Таң еленде жастардың ояна қоюы сирек. Мал айдаған, сыртқа шыққан адамдар күдікті ештеңе байқамады ма екен? Өзара әңгімелесіп тұрған топқа жақындады. Шағын ауылдың халқы мұның кім екенін біліп те үлгерген екен. Бұл сұрақ қойып еді, бәрі бірден ұзын сарыға қарап, иек қаққандай болды. Ол да өзіне назар аударар сәтті күтіп тұрған сияқты, бірден: – Мен бөтен адамдарды көрдім, екі жігіт... Ауылға кіре сала, бірден осы үйдің алдына тоқтады... Тілі сақау жігіт ойын жинақтай алмай, бірді айтып, бірге кетіп бара жатқан соң Жанат: – Асықпаңыз! Бәрі ретімен айтыңыз, – деп тыйып тастады. – Сонымен сіз екі күдікті адамды көрдіңіз, солай ма? – Иә, қара көк «мерседес» мінген.

Жылтырап тұр. Бірақ олар көлікті анаау тұсқа қойып, жаяу келді. – Олар бізден Вованың үйі қайда деп сұрады ма? – Жоқ, – «Мынау Абай көшесі ме? 21-үй қайда?» – деп сұрады. Мен қарияның үйін көрсеттім, олар ішке кіріп кетті. Үйде күл бөгелген жоқ, 15 минут па, жоқ, 20 минут па болды. Содан кейін көліктеріне отырып қалаға қарай кетті. – Екі жігітті көрсеніз танысыз ба? – Өрине, танимын! Тек көліктің номерін байқай алмадым. Алыста тұрды. Сөйтсем, Алексей жатпап алыпты. Леша, жаңағы номерді айтып берші мына жігітке, – деді сосын шетте тұрған жас жігітке қарап. Онысы да өзіне кезек қашан тиер екен деп тұр екен, лыпып келіп бір тілім

қағазды Жанаттың қолына ұстата қойды. 818 LTR. Қайдан көрді бұл номерді? Әріптестеріне қоңырау шалған Жанат өзіне белгілі номердің иесін шұғыл анықтауды өтінген. Ар жақтан жауап берген Тоқтар елең ете қалды. «Ол Олег Кисилевтің көлігінің номері ғой. Қара мерседестікі». Осыдан кейін-ақ неше күннен бері шешілмей келген істің түйіні тарқатылып сала берген.

* * *

Бір үйде екі ұл: бірі – еңбекжор, екіншісі – жалқау. Кисилевтер отбасындағы екі ұлдың мінезі мен әрекеті тіпті үйлеспейтін. Кішісі болған соң Олгекке өбектеген ана үлкенінің еңбек етіп, отбасын асырағанын ерсі санамайтын. Еркелету естіні есейтеді, ессізді есіртеді. Есірген Олег есепсіз ақшаға мастанып, құмар ойындарға үйір болып алды. Бұл ақша сұрағанда анасы да қолын қақпайды, шешесінің көңіліне келеді деп ағасы да жоқ дей қоймайды. Тек соңғы уақытта жеңгесі артық сөйлейтінді шығарған. Оның да «емі» табылды. Ағасының хатшымен шүйрелесіп отқан бір ыңғайлы сәтін әдемілеп түсірді де, жеңгесінің телефонына сарт еткізді. Қайдан жау табарын білмей үйде аласұрып отырған әйелге оған артық не керек? Күйеуінің ақталғанына қарамай, алысты да кетті. Бұл да барынша ұшықтырып бақты.

Ақыры ажырасуға бел буған әйел екі баласын жетектеп үйден кетіп тынды. Тура айтпаса да, ағасы әйелі екеуінің арасына кім түскенін тұспалдап біледі. Содан болар, ақша беруін де азайтқан. Ал алдыңғы ойындарда қолы жүрмей, қарызға белтесінен батып кеткен Олгекке ақша табу керек! Ағасы ақшаны үйдегі сейфте сақтамайды. Банктегі шотын бұған оңайшылықпен айта салмасы тағы анық. Не істеу керек? Досымен бірге жоспар құрған жігіт сол күні Александрды алдап қала сыртына алып шықты. Інісінің: «Қарызым бастан асты. Өзің сөйлеспесең, мыналар мені тірідей түзіп жейді!» – деген сөзіне Александр

көміп сенген. Ол үшін үйреншікті жағдай. Бұған дейін де жақынын мәселесін бірнеше рет шешкен кәсіпкер үзде етілген жерге жұмыстан шыға сап барды. Діттеген жерге Олегтің көлігімен жеткен Александр еш қауіп ойламаған. Қамсыз отырған кәсіпкер артағы жігіт мойнына жіпті тастап жіберіп шірене тартқанда ғана көзі қарауытып, ауа қарманып, өліммен барынша алысып барды. Бірақ, екеуі қойсын ба? Алдымен «көміткі» есінен тандырған қорқаулар арқаша сейф не еспешот немірі қолға тигенше қинады. Ал қажетті кодтарды білген соң, Александрды қайта қылқындырған. Қолы мұлт кеткен екен. Енді түнгі клуб жағалап, Серік Болатұлының тартпасындағы қолқатты ұрлағаннан да, шыншақтай баланы шырылдап тұншықтырғаннан да пайда жоқ!

– Олег, бүгін дәрігерлер ағаныңыздың жағдайы жақсарып келе жатқанын, ақырындап қол-аяғын қимылдатып, сөзді толық түсіне бастағанын айтты. Ертең жақын адамыңыздың бетіне қалай қарайсыз? – Менің халімді құмар ойыңа берілген адам ғана түсінеді... – Ал кішкентай баланың жазығы не? Содан үміт күтіп отырған қарт кісіні де тірідей өтіріп кеткендеріңді білесіңдер ме? – Сыйрдың сонында кетпегенде, ол да тірі қалмас еді... Төбеге қарап тілісіз қалған Олег бір кезде: – Білесіз бе, бұрын менің түсіме тек карта ойнап жатқанын кіретін. Қартаны «сызы» жатам. Кейде қарызын сұрап, кеңірдегіме жармасқан ойыншыларды көретінім бар. Бұған әбден етім үйренген соң ба, мұндай түстерді елең қыла бермеймін.

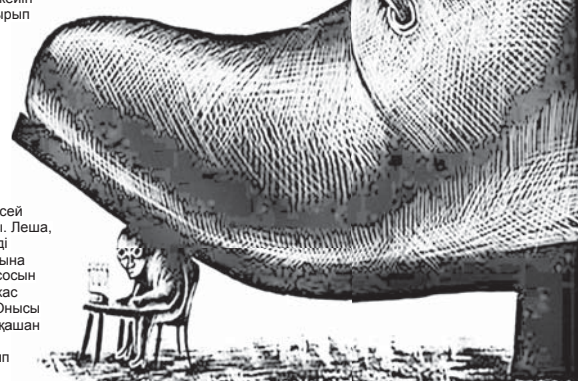
... Ал кешелі бері тамұқтан жеткен бір ұн маза бермейді. Баланың шотын бұған басталған сол дауыс артында ұйықтап жатып тыпырлаған Вованың үніне ұласады. Шынымды айтсам, кіп-кішкентай бала өмір үшін сонша арпалысады деп

ойлаппын. Өлде өзім босандық таныттым ба? Кейін жастыты алып жүзіне қарасам, арпалыстың бір белгісі жоқ. Алансыз ұйықтап жатқан сияқты. Өлді деген ағам тірі табылған соң мына баланы да кеңірдектен ала кеткем. Былқ-сылқ етеді, тіпті, маған жымылп тұрғандай... Өне, ол тағы да тура алдыма келіп тұр. Бастық, сізге көрінбейді, а? Көріп тұрған жоқсыз ба? Осы мен қынданған шығармын...

Нұрлан ШЫНТАЕВ
Соңы. Басы өткен санда

ТАМҰҚТАН ЖЕТКЕН ҮН

жәрдем» шақыр- дық. Ал ана «кобра» немерелерін де көрсетпей, тым-тырыс отыр. Оған ағамның аяқтан тұрғаны емес, тезірек өлгені керек болып тұр ғой! Бастырмалата сөйлеген Олег жеңгесін біраз жерге апарып тастады. Тіпті, қастандыққа қарыз алған кәсіпкер ғана емес, жеңгесі де киәлі болуы мүмкін дегенді шегелеп айтты. Іштартта сөйлеген жігітке жаны ашылған Тоқтар: – Өзірге асығыс шешім қабылдамай тұра тұрыңыздар! Ағаныз

ДӘСТҮРАІ СПАРТАКИАДА

Назарбаев зияткерлік мектебінде шахмат айрықша қызығушылық танытатын оқушылардың дәстүрлі спартакиадасы өтіп, тақта үстіндегі таңғажайып ойынның мықтылары анықталды. Дәстүрлі турнирге шахмат федерациясының аға жаттықтырушысы Асылхан Қараев қатысып, ойыншылардың деңгейін бақылады.

Үш күнге созылған жарыстың командалық нәтижесінде елордадағы физика-математика бағытындағы NIS құрамасы чемпиондық атаққа ие болды. Алматыдағы физика-математика бағытындағы зияткерлік мектептің жас шахматшылары күміс жүлдені еншілесө, үздік үштікті Семей қаласындағы NIS командасы қорытындылады. Жекелей ойында сыңа түскен шахматшылар арасында бірінші орынды елордадағы халықаралық бакалавриат мектебінің намысын қорғаған Бексұттан Молдағали және Семей қаласынан Тоғжан Қарібәева иеленсе, 10-12 сыныптар арасындағы сайыста жеңіс атыраулық Ибрагим Ғалымжанұлы пен Алматыдағы физика-математика бағытындағы NIS оқушысы Елдана Қалиахметке бұйырды.

Ең жас ойыншылар арасында Кекештаудағы Зияткерлік мектептің спортшысы Алғабай Құрмантас пен астаналық Амина Дүйсенова жеңімпаз атанды.

ҮЗДІКТЕР АНЫҚТАЛДЫ

Жаңақорған ауданында «Балалар жылына» орай үстел теннисінен 10-14 жастағы жасөспірімдер арасындағы ашық біріншілік ұйымдастырылды.

Тартысты долада үздік нәтиже көрсеткен Қызылорда облысының № 4 олимпиадалық резерві мамандырылған балалар мен жасөспірімдер мектебінің құрама командасы І орын алды. II орынға Жаңақорған ауданының құрама командасы орналасса, III Теменарық ауылдық оқу орыны командасына бұйырды.

Сондай-ақ Қызылорда облысы құрама командасының бапкері Ернар Ырбай «Үздік жаттықтырушы» номинациясымен марапатталды.

Мұнан бөлек, кейбір жеке ойыншылар «Ең жас ойыншы», «Үздік ойыншы» номинациясымен марапатталды. Жарыс қорытындысымен жүлделі орындарға ие болған 7 үздік ойыншы Алматы қаласында өтетін турнирге жолдама алды.

«ҚАЙРАТ» ТӨРТТІК ФИНАЛҒА ШЫҒА АЛМАДЫ

Футзалдан Қазақстанның 19 дүркін жеңімпазы, Чемпиондар лигасында екі мәрте топ жарған Алматының «Қайраты» қатарынан екінші жыл «Төрттік финалға» шыға алмады.

Былғы Чемпиондар лигасының топтық кезеңінде Португалияның «Бенфика», Мальтаның «Люксол Сент-Эндрюс» және Чехияның «Хрудим» командаларымен бір топта өнер көрсеткен қазақстандық клуб бірде-бір ойында жеңіске жете алмай, жанкүйерлерін жерге қаратты. Бірінші турда «Люксол Сент-Эндрюспен» тең түскен (0:0) «Қайрат» екінші және үшінші турда «Хрудим» мен «Бенфикадан» 2:1 есебімен жеңіліп қалды.

Сөйтіп, үш ойында небәрі бір-ақ ұпай жинаған алматылық ұжым өз тобында соңғы орында қалып қойды. Ал екі ойында жеңіске жетіп, біреуінде ұпай бөліскен «Бенфика» 7 ұпаймен турнирдің финалдық сатысына жолдама алды.

Хабарландыру

2022 жылдың 07 желтоқсанында сағат 11:00-де Қызылорда қаласы Номад палас кешенінің конференция залында «Қызылорда облыстық футбол федерациясы» заңды тұлғалар бірлестегінің зексетен тыс конференциясы өткізілетінін хабарлаймыз.

Бөтті дайындаған: Ерасыл ШӨРБЕК

Катардағы әлем чемпионатының топтық кезеңі аяқталуға жақын. Плей-оффқа жолдама алған клубтар бірте-бірте анықталуда. Ұпайдан шашу шығармаған Франция құрамасы Данияны 2:1 есебімен жеңіп, алғаш болып жолдамаға иелік өтті. Ал «А» тобында жағдай әлі шиеленісіп тұр. Нидерланды, Эквадор және Сенегал командаларының мүмкіндігі бар.

Жарыс қожайыны Қатар құрамасы үшінші турда жай ғана көрермен үшін ойнайды. Себебі 0 ұпаймен жарысты одан әрі қарай жағастыра алмасы белгілі. Соңғы матчта Нидерланды құрамасын жеңген күннің өзінде турнирлік кестеде жоғары көтеріле алмайды. Эквадор мен Сенегал құра-

ойында плей-офф кезеңіне жолдама алған

расымен де, 4 ұпаймен көш бастап тұрған бұл команда Уэльске ірі есеппен жеңіліске болғаны. Тең нәтиженің өзі де жеткілікті. Бұл топта соңғы турда Иран мен АҚШ кездеседі. Осы бір матчта екінші команданың есімі белгілі болуы тиіс. Уэльс Англияны 5 доп айырмасымен жеңеді дегенге сену қиын. Сондықтан да ағылшындар плей-оффта түр дей берсек болады.

бұл матчта тең нәтиже жеткілікті. 5 ұпаймен олар кем дегенде 2 орын алып, келесі кезеңге өте алады. Демек, соңғы турда Польша қорғанысқа жатып, Аргентинаға гол салдыртпауға тырысады. «D» тобында Франция келесі кезеңге өтіп қойған. Екінші команда кім болады? Ол Аустралия – Дания ойынында белгілі болады. Данияға жеңіс керек, ал

ӘЧ: ЖОЛДАМАҒА ТАЛАС ҚЫЗА ТҮСТІ

команданың есімі белгілі болады. Нидерланды командасы Катармен тең ойнаған жағдайда да плей-оффқа жолдама алады. Сондықтан «қызылдар» құрамасы плей-оффқа жолдама алады дей берсек жарасады. «B» тобындағы Англияға да келесі кезеңге шығарып қойғандар бар. Иә

«C» тобында 4 ұпай жинап бірінші орында тұрған Польшаның келесі кезеңге өтуі әлі де неғайбыл. Соңғы турда поляктар Аргентинамен кездеседі. Азулы Аргентинада 3 ұпай. Оларға да жеңіс қажет. Топтағы тағы бір матч Сауд Арабия – Мексика ойыны да тартысқа толы болады. Себебі бұл екеуінің де плей-офтан дәмесі зор. Қатты шиеленісіп тұрған топта дәл қазір нақты бірдеңе деп айту қиын. Тек Польша құрамасына

аустралиялықтар тең ойнаса да жетіп қалады. Оның үстіне Тунис құрамасы Францияны жеңбеуі тиіс. «E» тобында барлық команданың нәтижелері бірдей болуы мүмкін. Ол үшін Германия мен Испания 1-1 есебімен тең тарқасты. Жапония ойламаған жерден Коста Рика құрамасына жол берді. Ал дәл қазір бұл топ туралы сараптама жасауға ерте.

МҰНАЙ ҺӘМ МҰНДАЛЫ

Футболдан қыс мезгілінде алғаш рет ұйымдастырылып жатқан әлем чемпионатының тосын сыйы өте көп. Жалпы төрткүл дүние көз тіккен чемпионатты тікелей тамашалау екінің біріне бұйырмайтын бақ. Биыл әлемдік аламанға аттанған қазақстандықтар да аз емес. Соның бірі – Ермұхамед Мәулен. Белгілі болғанынша, Катар жайлы толғанысын оқырман назарына ұсынамыз.

Әлем чемпионатын өткізу құқығына ие болғанда көптеген футбол федерациялары таң қалысты. Бұл қалай деп? Өзі футболды керемет жақсы көретін ел емес, футбол командалары керемет нәтижелерге қол жеткізіп жатқан жоқ. Онда оларға бұл біріншіліктің не көрегі бар дейсіз ғой? Тіпті Катар 2022 жылғы мундиальді жеңіп алғаннан кейін ФИФА басшылығының біршамасы тергеуге алынып, пара алуы

ықтимал деген күдікпен ұсталды. Бірақ, амал жоқ, чемпионатты 11 жыл бұрын жеңіп алған мемлекеттің қазір осы жарысты өткізіп жатқан жайы бар.

Катар шейхтері соңғы кездері футболға қатты қызығып жатыр. Олардың ірі компаниясының бірі алдымен Бельгияның «Эйпен» деген клубымен келісімге отырады. Сосын Шейх Мансур әл-Халиафи ПСЖ командасын түгел өз қарамағына алды. Ал Катар мемлекетінің атын әлемге шығарып жүрген «Qatar Airways» компаниясы «Барселона» футбол клубының бас демеушісі. Англия жеріндегі клубтарға да олардың тікелей қатысы бар екенін «Манчестер Сити» фанаттары жақсы біледі. «Qatar Foundation» компаниясының атын да көзқарасты жанкүйерлер әлемнің бірнеше мықты клубының жеңідесінен тамашалаған да шығар.

Әлем футболының тарихында болмаған

сомаға чемпионат өткізіп жатқан Катар мемлекеті болашақты ойлап отыр. Біріншіден мұндағы стадиондар осы мемлекеттің құнды жәдігері болып қалады. Инфрақұрылым пайда болып елде осы спорт түрін кеңінен насихаттауға мүмкіндік туады. Одан бөлек бұл стадиондарды өзге де мақсаттарға пайдалануға болады. Әлем чемпионатының арқасында Катар деген мемлекетті бүкіл жер жаһаны естіді. Жарыстың шартарапты шарлап кеткені айдаң анық. Мұнда салынған қонақүйлер мен демалыс орталықтары қазірдің өзінде миллиондаған адамды қабылдап жатыр. Чемпионат аяқталған соң бұл қызмет көрсету орталықтарының бағалары күрт арзандап, қалың нәпір турист қабылдауға дайындалады. Себебі туризм саласы соңғы жылдары өте көп пайда әкелетін салаға айналып отыр. Катар шейхтері ел

болашағын қазірден бастап ойлап отыр. Мұнай бағасы арзандап немесе оның қоры таусылған күні Катар азаматтары қиын жағдайға түсіп қалмас үшін сол мұнайдан қалған ғимараттар мен туризм базасына айналған инфрақұрылым керек.

Катардағы футбол тобы сол үшін қажет. Ғаламат жарнама мен инфрақұрылымға кеткен қаржы өлсіз өзін ақтамасты анық. Демек, бұл болашақтың жобасы деп қабылдаңыз. Сол үшін Катар мемлекеті бұл мундиальді өткізу құқығына қатты таласты. Алайда, жергілікті билік араб елдеріне тең ұстанымдардан тайынбады. Ислам дінінің негізгі қағидалары тапталмауын қадағалады. Әлемнің әр түрлі елдерінен келген жанкүйерлер сыра ішіп, қыз-қырқынға қырындай алмайды. Бір жаныстылардың махаббатын жарнамалауға тыйым салынған. Аргентина мен

Бразилиядан келген жанкүйерлер дегенімен өз денгендерінде карнавал ұйымдастырып, ырымын жасап жүр. Сырасыз футбол қарай алмайтын Мексика жанкүйерлері өзге бір әлемге келгендей таңырқауда. Трибуна былай тұрсын, стадион аумағында темекі тартуға да тыйым салынған. Еуропалық фанаттар оған да көңілге бастады. Жалпы алғанда, 2022 жылғы Әлем чемпионаты қатардағы я өзгеше етуде.

